

Palvelusetelin käyttöönotto varhaiskasvatuksessa

344/05.10.00/2017

SOVV 23.05.2018 § 44

Lisätiedot:

varhaiskasvatuspäällikkö Annika Hiitola, puh. 050 341 6269
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Kauniaisten kaupunkistrategiassa vuosille 2018 – 2022 yhtenä pääkohtana on "Oppiminen kohti tulevaisuutta" ja sen alaotsakkeena "Laadukas ja lapsilähtöinen varhaiskasvatus ja esiopetus", johon sisältyy tulevaisuuden tarpeita vastaava päiväkotiverkosto ja kattava palvelutarjonta. Vuoden 2018 talousarvioitavoitteissa todetaan mm. seuraavaa:

Toiminta: Palvelusetelin käyttöönottoa varhaiskasvatuspalveluissa selvitetään sekä mahdollisuutta lisätä yksityisen hoidon osuutta.

Talous: Palvelusetelin käyttöönottoa selvitetään, ja tutkitaan mahdollisuutta tulevaisuudessa korvata yksityisen varhaiskasvatuksen ostopalvelusopimukset ainakin osittain palvelusetelillä. Palveluseteli voi myös osittain korvata yksityisen hoidon tuen kuntalisän.

Kaupunginstrategiassa tavoitteena on noin 1 %:n vuosittainen väestönkasvu. Viimeisimmän sivistystoimessa käytettävissä olevan väestöprojektion (2014) mukaan:

- Alle 3-vuotiaiden lasten määrä väestössä nousee vuosittain noin 8 lapsella/vuosi vuosina 2013 – 2025. Tämänkin jälkeen kasvu jatkuu.
- Alle 3-vuotiaiden lasten määrä varhaiskasvatuksessa on noussut vuoden 2013 keväästä vuoden 2018 kevääseen keskimäärin 5 lapsella/vuosi. Heistä yli puolet on tullut ruotsinkieliseen varhaiskasvatukseen (11 + 14).
- 4 – 5 –vuotiaiden lasten määrä kasvaa vuodesta 2018 vuoteen 2025 noin 18 lapsella (206 lapsesta 224 lapseen).
- 6-vuotiaiden lasten määrä vaihtelee ja kasvaa vuodesta 2018 vuoteen 2025 noin 9 lapsella (109 lapsesta 118 lapseen).

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan on huolehdittava lasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä asukkailleen sisällöltään sellaisena ja siinä laajuudessa kuin varhaiskasvatuslaissa (28.12.2012/909) säädetään. Kunta voi järjestää lasten varhaiskasvatuksen alaan kuuluvat tehtävät hoitamalla toiminnan itse, sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa, olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä, hankkimalla palveluja valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai antamalla palvelunkäyttäjälle

sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009) mukaisen palvelusetelin. Hankittaessa palveluja yksityiseltä palvelujen tuottajalta kunnan tai kuntayhtymän on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta.

Tulosidonnaisen palvelusetelin kautta hankittava varhaiskasvatuspaikka on kunnalle edullisempi vaihtoehto kuin kunnallisessa päiväkodissa tuotettu hoitopaikka. Tulosidonnainen palveluseteli parantaa palvelujen saatavuutta perheiden tulotasosta riippumatta. Kunnan näkökulmasta palvelusetelin käyttöönotto vähentää painetta tuleviin päiväkotinvestointeihin.

Yksityisen palvelutuotannon lisääminen edellyttää yksityisen palvelun saatavilla oloa sekä huoltajien halukkuutta hakea lapselleen paikkaa yksityisestä yksiköstä. Tämä puolestaan edellyttää ainakin pääosin yksityiseltä palveluntuottajalta vähintään kunnallisen varhaiskasvatuksen tasoista palvelua. Yksityisen palvelutuotannon palvelumuodon ja tuottajan valinta kuuluu asiakkaalle. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän korottaminen ei takaa asiakasmaksun kohtuullisuutta.

Alle kouluikäisten lasten huoltajilla on oikeus valita kunnallisen varhaiskasvatuksen vaihtoehtona yksityinen varhaiskasvatus. Yksityinen varhaiskasvatus on kunnan ohjaamaa ja valvomaa palvelua ja sitä ohjaavat samat periaatteet ja tavoitteet kuin kunnallista varhaiskasvatusta. Kaunaisissa kunnallisen varhaiskasvatuspalvelutuotantoa täydentävät tällä hetkellä yksityisen hoidon tuella tuotetut palvelut (Ankkalampi ja Ekebo, joissa on yhteensä 35 lasta, joista 18 kauniaislaista) sekä vuonna 2014 kilpailutetut ostopalvelupäiväkodit Folkhälsans barnträdgård ja Stiftelsen Bensows daghem Lyan, joissa on tällä hetkellä 79 lasta (74 kauniaislaista). Folkhälsans barnträdgård'in ostopalvelusopimuksen optiovuodet päättyvät 31.7.2019, ja Stiftelsen Bensows daghem Lyan'in ostopalvelusopimuksen optiovuodet päättyvät 31.7.2021. KH päätti 7.5. antaa suunnitteluvarauksen yksityisen päiväkodin rakentamisesta Urheilutie 17:ssä sijaitsevalle tontille. Yksityisen hoidon tukea käytti maaliskuussa 2018 kaikkiaan 39 lasta, joista 28 päiväkotitai ryhmäperhepäiväkotihoidon, ja 11 perhepäivähoitoon tai työsopimussuhteiseen hoitajaan.

Palveluseteli (laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009) on yksi keino lisätä asiakkaiden valinnanvapautta ja monipuolistaa palvelutuotantoa. Perheiden näkökulmasta tulosidonnainen palveluseteli turvaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta mahdollistaessaan yksityiset varhaiskasvatuspalvelut kuntalaisten käytettäväksi tulotasosta riippumatta. Palvelutuottajien osalta perheiden valintamahdollisuus lisää kilpailua varhaiskasvatuksen laadun suhteen. Vuonna 2017 palveluseteli oli käytössä 68 kunnassa. Lisäksi mm. Helsinki ("mahdollisimman pian") ja Kirkkonummi (elokuu 2018) ovat ottamassa palveluseteliä käyttöön.

Tulosidonnaisen palvelusetelin käyttöönottoa on selvitetty sivistystoimessa kunnallisen varhaiskasvatuksen rinnalle otettavaksi vaihtoehdoksi täydentämään jo olemassa olevaa palveluvalikkoa sekä mahdollisesti korvaamaan nykyistä ostopalvelua. Tulosidonnainen palveluseteli antaa useammille perheille mahdollisuuden päästä yksityisesti järjestetyn varhaiskasvatuksen piiriin samalla asiakasmaksulla tai mahdollisella profiilillisellä lisätyllä

asiaksmaksulla kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Valmistelussa on osallistettu yksityisiä palveluntuottajia niin, että palveluntuottajat ovat yhdessä kunnan kanssa avanneet palvelusetelimallia ja keskustelleet palvelusetelistä palveluntuottajan näkökulmasta.

Ennen palvelusetelin käyttöönottoa kunnan tulee määritellä tarvittavat taksat ja laadittava palvelusetelin käytöstä sääntökirja. Palvelusetelilaissa säädetään kunnan tehtäväksi määrätä palvelusetelin arvo siten, että se on asiakkaan kannalta kohtuullinen. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon kustannukset, jotka aiheutuvat kunnalle vastaavan palvelun tuottamisesta kunnan omana tuotantona tai hankkimisesta ostopalveluna, sekä asiakkaan maksettavaksi jäävä arvoitu omavastuuosuus.

Kunta voi vaikuttaa palvelun hintaan määrittelemällä hintakaton tai antaa hinnan muodostua markkinoiden kysynnän ja tarjonnan ehdoilla. Hintakatto on kunnan asettama yläraja sille, minkä hinnan palvelun tuottaja voi periä palvelusta. Hintakaton asettaminen on tarkoituksenmukaista silloin, kun halutaan turvata palvelujen saatavuus perheille tulotasosta riippumatta.

Palvelusetelin arvoa määriteltäessä on hyvä huomioida palvelusetelin tason ja vapaan hinnoittelun välinen suhde siten, että toiminta on päiväkotiyrittäjän näkökulmasta riittävän kannattavaa ja kustannustehokasta, asiakkaan omavastuuosuus on kohtuullinen, mahdollisesti sama kuin kunnallisella, että palveluntuotanto on kunnan kannalta kustannustehokasta ja että asiakkaalla on todellinen valinnanvapaus.

Palvelusetelin suuruutta määriteltäessä, huomioidaan lapsen iän ja hoidon tarpeen mukainen kerroin. Ikäkerroin määrittelee alle 3-vuotiaiden, 3-5-vuotiaiden ja esiopetusikäisten setelin suuruuden. Esimerkiksi useimmissa Kuuma-kunnissa 3–5 vuotiaan lapsen kerroin on 1, alle 3-vuotiaan kerroin on 1,55 ja esiopetuskerroin 0,46.

Hoidon tarpeen mukaisessa kertoimessa eri tuntimäärien mukaiset kertoimet (esim. kokoaikainen varhaiskasvatus, osa-aikainen: enintään 20h/vko ja 20-34h/vko, esiopetukseen liittyvä varhaiskasvatus ja varhaiserityiskasvatus).

Palvelusetelin sääntökirjassa kunta asettaa toiminta- ja menettelytapaohjeet palvelusetelitapahtuman eri osapuolille. Sääntökirja ei ole sopimus kunnan ja palveluntuottajan välillä. Sopimussuhde syntyy setelitapahtumassa asiakkaan ja palveluntuottajan välille. Sääntökirjasta löytyvät lakisäätteiset ja kunnan itse asettamat kriteerit palveluntuottajien valitsemiselle. Palveluntuottajan on sitouduttava noudattamaan sääntökirjan ohjeita. Kunta valvoo lakisäätteisenä valvontaviranomaisena sääntökirjan noudattamista. Mikäli palveluntuottaja ei noudata sääntökirjaa hänet voidaan poistaa palvelusetelitoimijoiden joukosta.

Palvelusetelisääntökirjassa on myös ohjeet asiakkaille palvelusetelin hakemiseksi, yhteystiedot kuntaan ja palvelusetelitoiminnasta aiheutuvat maksukäytännöt palveluntuottajalle. Kauniaisten sääntökirjan valmistelussa on kuultu nykyisiä ostopalveluna hankittavan varhaiskasvatuksen tuottajia. Sääntökirjaluonnos on **liitteenä**.

Palvelusetelin käyttöönoton vaikutusten arviointi:

	<u>Mahdollisuudet</u>	<u>Riskit</u>
Lapsen kannalta	yksityisen hoidon tukeen verrattuna paremmat mahdollisuudet päästä lähipäiväkotiin	epävarmuus toiminnan jatkuvuudesta verrattuna kunnalliseen toimintaan
Perheiden kannalta	valinnan vapaus lisääntyy yhdenvertaisuus lisääntyy enemmän vaihtoehtoja perheen tulotasosta riippumatta	epävarmuus toiminnan jatkuvuudesta verrattuna kunnalliseen toimintaan
Kunnan kannalta	vähentää kunnan investointipaineita vähentää kunnan käyttökustannuksia, sillä kunta maksaa vain todellisesta käytöstä lisää yritystoimintaa kunnassa, lisää verotuloja sosiaalinen kestävyys lasten ja perheiden aseman ollessa aiempaa tasavertaisempi	asiakkaiden valintoja vaikea ennustaa tilanteiden muuttuessa palvelusetelipäätösten teko ja valmistelu vaatii resurssia sääntökirjaan liittyvä byrokratia hallinnointijärjestelmän kustannukset verrattuna esim. yksityisen hoidon tuen maksatukseen KE-LA:n kautta
Palveluntuottajan kannalta	palveluntuottaja valitsee asiakkaat korvaus lapsen tosiasiallisen hoidettavuuden mukaan	
Yhteiskunnan kannalta	valinnan vapaus yhdenvertaisuus enemmän vaihtoehtoja lisää kilpailua, mikä voi parantaa laatua sosiaalinen kestävyys lasten ja perheiden aseman ollessa aiempaa tasavertaisempi	jos yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on liian suuri ja/tai samalla yksityisellä toimijalla on liian suuri markkinaosuus, riskinä voi olla kartellisoituminen tai polarisoituminen

tehokkaampi julkinen ta-
lous

Hallintosäännön mukaan valiokuntien yleiseen toimivaltaan kuuluu päättää toiminta-avustusten ja muiden avustusten myöntämisestä ja valvoo niiden käyttöä. Opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnille kuuluu lisäksi kaupungin alueella tapahtuvan yksityisen päivähoiton valvonta sekä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestämispaikoista päättäminen, sekä varhaiskasvatuksen palvelusetelin määrästä ja myöntämisperiaatteista päättäminen. Lisäksi valiokunnat hyväksyvät varhaiskasvatuksen palvelusetelituottajat. Palvelusetelin mahdollisella käyttöönotolla ei ole suoria vaikutuksia yksityisen hoidon tukeen tai ostopalveluna hankittavaan varhaiskasvatukseen, vaan mahdolliset muutokset niissä vaativat erilliset päätökset. Palvelusetelin käyttöönottoa käsitellään ruotsinkielisessä opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunnassa 22.5.2018.

Sivistystoimenjohtaja:

Suomenkielinen opetus- ja varhaiskasvatusvaliokunta päättää, että

1. Kauniaisten varhaiskasvatuspalveluissa otetaan käyttöön palveluseteli 1.1.2019 alkaen.
2. Palveluseteli on tulosidonnainen.
3. Palvelusetelille asetetaan hintakatto ilman profiilisiä.
4. Palvelusetelin perushinta on 845 €/kk.
5. Käytettävät kertoimet ovat seuraavat:
 - a perushinta: 1,00
 - b alle 3-vuotias lapsi: 1,75
 - c pelkkä esiopetus: 0,50
 - d esiopetus ja osa-aikainen varhaiskasvatus: 1,00
 - e osa-aikainen varhaiskasvatus (3 – 5–vuotias lapsi): 0,50
 - f tehostettu tuki: 2,00
 - g erityinen tuki: 3,00

Tarkempia määritelmiä ja kriteereitä tukeen liittyville kertomille ovat päätöksen liitteessä olevassa sääntökirjaluonnoksessa. SOVV käsittelee sääntökirjaluonnosta erillisenä asiana marraskuun loppuun mennessä 2018.

.....

Jäsen Karimaa ehdotti asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi palvelusetelipäätöksen kustannusvaikutusten selvittämistä varten varhaiskasvatuksen käyttötalouden kokonaistalouden osalta. Ehdotus raukesi kannattamattomana.

Jäsen Karimaa jätti päätökseen eriävän mielipiteen.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.